

22/4/55

การศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นฐานอารมณ์
และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม กับพัฒนาการของทารกวัย 6 เดือน
และพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก

นางสาว ยวดี ทัดตินาพานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-960-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF TEMPERAMENT AND SOCIOECONOMIC STATUS IN
RELATION TO INFANT DEVELOPMENT AT SIX MONTHS OF AGE
AND MOTHER'S REACTIVE BEHAVIOR TO HER INFANT**

Miss Yuwadee Tuttinapanich

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts**

Department of Psychology

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-960-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นฐานอารมณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจ
สังคมกับพัฒนาการของทารกวัย 6 เดือนและพฤติกรรมการโต้ตอบของ
มารดาที่มีต่อทารก

โดย นางสาวยุวดี ทัดตินาพานิช
ภาควิชา จิตวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. พรรณระพี ชลวณิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. พรรณระพี ชลวณิช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ศิราภรณ์ ทับสายทอง)

ยวดี หัตตดิโนพานิช : การศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นฐานอารมณ์ และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับพัฒนาการของทารกวัย 6 เดือน และพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก (A STUDY OF TEMPERAMENT AND SOCIOECONOMIC STATUS IN RELATION TO INFANT DEVELOPMENT AT SIX MONTHS OF AGE AND MOTHER'S REACTIVE BEHAVIOR TO HER INFANT) อ.ที่ปรึกษา : ดร. พรรณระพี ชลวนิช ; 101 หน้า. ISBN 974-635-960-6.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นฐานอารมณ์ และความสัมพันธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่มีต่อพัฒนาการของทารกวัย 6 เดือน และพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาและบุตรในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยมารดา อายุ 17-27 ปี ที่มีบุตรคนแรก อายุ 6 เดือน จำนวน 32 คู่ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์พื้นฐานอารมณ์ของทารกที่ดัดแปลงจากแบบสอบถามพื้นฐานอารมณ์ของทารกฉบับปรับปรุงใหม่ (Carey & McDevitt, 1978) แบบสอบถามสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของมารดา (Cholvanich, 1994) แบบวัดพัฒนาการของทารก (Infant Mullen Scale of Early Learning :Mullen, 1989) และแบบวัดพฤติกรรมการโต้ตอบระหว่างมารดาและทารก (Teaching Scale :Barnard, 1978) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางและการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ในวัย 6 เดือน พื้นฐานอารมณ์ของทารกมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการ 2 ด้านคือ การรับรู้ทางภาษา ($P < .05$) และการแสดงออกทางภาษา ($P < .05$) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก ($P < .01$) และพฤติกรรมการโต้ตอบของทารกที่มีต่อมารดา ($P < .001$) ในขณะที่สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการ 2 ด้านคือ การรับรู้การมองเห็น ($P < .05$) และการรับรู้ทางภาษา ($P < .05$) ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก ($P < .01$)

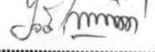
จากผลการวิจัย ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานอารมณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม กับตัวแปรใด ๆ ในกรณีศึกษาครั้งนี้

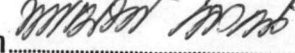
นอกจากนี้ยังพบว่า พัฒนาการของทารกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการโต้ตอบของมารดาที่มีต่อทารก ($r = 0.60, P < .001$) และพฤติกรรมการโต้ตอบของทารกที่มีต่อมารดา ($r = 0.41, P < .05$)

ภาควิชา.....จิตวิทยา.....

สาขาวิชา.....จิตวิทยาพัฒนาการ.....

ปีการศึกษา.....2539.....

ลายมือชื่อนิสิตร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C742724 : MAJOR DEVELOPMENTAL PSYCHOLOGY

KEY WORD:

TEMPERAMENT / SOCIOECONOMIC STATUS / INFANT DEVELOPMENT / MOTHER'S REACTIVE BEHAVIOR TO HER INFANT

YUWADEE TUTTINAPANICH : A STUDY OF TEMPERAMENT AND SOCIOECONOMIC STATUS IN RELATION TO INFANT DEVELOPMENT AT SIX MONTHS OF AGE AND MOTHER'S REACTIVE BEHAVIOR TO HER INFANT. THESIS ADVISOR : PANRAPEE CHOLVANICH, Ph. D. 101 pp. ISBN 974-635-960-6.

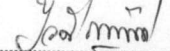
The purpose of this study was to examine the relations of temperament and socioeconomic status to infant development at 6 months of age and the relations of temperament and socioeconomic status to mother's reactive behavior to her infant. The study involved a sample of 32 dyads of mothers (17-27 yrs) and 6-month-old infants residing in the Bangkok metropolitan area. The instruments were Infant Temperament Interview modified from Revised Infant Temperament Questionnaire (Carey & McDevitt, 1978), SES Questionnaire (Cholvanich, 1994), Infant Mullen Scale of Early Learning (Mullen, 1989) and Teaching Scale (Barnard, 1978). The 2 x 2 between-group analysis of variance and Pearson product-moment correlation coefficient were utilized for statistical analysis.

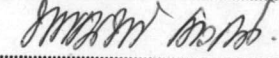
The results demonstrate that at the age of 6 months, temperament has significant effects on infant development in the areas of language receptive organization ($P < .05$), and language expressive organization ($P < .05$), as well as mother's reactive behavior to her infant ($P < .01$), and infant's reactive behavior to her mother ($P < .001$). Socioeconomic status has significant effects on infant development in the areas of visual receptive organization ($P < .05$), and language receptive organization ($P < .05$), as well as mother's reactive behavior to her infant ($P < .01$). No interactive effect of temperament and socioeconomic status is found in the study. Furthermore, infant overall development is shown to have significant positive relationship with mother's reactive behavior to her infant ($r = 0.60, P < .001$) and with infant's reactive behavior to her mother ($r = 0.41, P < .05$).

ภาควิชา.....จิตวิทยา.....

สาขาวิชา.....จิตวิทยาพัฒนาการ.....

ปีการศึกษา.....2539.....

ลายมือชื่อนิสิต..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่าน อาจารย์ ดร. พรรณระพี ชลวณิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และได้สละเวลาให้ผู้วิจัยพบเพื่อขอคำปรึกษาอย่างมาก ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณ และความกรุณาของท่าน อาจารย์ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความร่วมมืออย่างดี จากมารดาและ ทารกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการ หัวหน้าพยาบาล และ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ประจำตึกผู้ป่วย นอกชั้นสาม แผนกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลศิริราช และผู้อำนวยการโรงพยาบาลเด็ก ตลอด จนผู้ช่วยวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้มอบทุนอุดหนุนการวิจัยบางส่วน แก่ผู้วิจัยใน ครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ในภาควิชาจิตวิทยาทุกท่าน ที่ให้กำลังใจอย่าง มาก ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และสมาชิกในครอบครัวที่ให้ กำลังใจ ให้ความรัก คอยไต่ถามด้วยความห่วงใยเสมอมา

ยุวดี หัตตตินาพานิช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
1. แนวความคิดทางด้านพัฒนาการเด็กในปัจจุบัน	6
2. ความหมายของพื้นฐานอารมณ์	8
3. พื้นฐานอารมณ์ บุคลิกภาพ และลักษณะอารมณ์	9
4. องค์ประกอบของพื้นฐานอารมณ์และการจำแนกพื้นฐานอารมณ์.....	10
5. การศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานอารมณ์	14
5.1 แนวความคิดเกี่ยวกับพื้นฐานอารมณ์	14
5.1.1 การศึกษาของ Thomas & Chess	14
5.1.2 การศึกษาของ Buss & Plamin	15
5.1.3 การศึกษาของ Rothbart & Derryberry	17
5.2 วิธีประเมินพฤติกรรมเพื่อการจำแนกพื้นฐานอารมณ์ใน เด็กจากการศึกษาในระยะหลัง	18
5.3 พื้นฐานอารมณ์กับความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม	20
5.4 พื้นฐานอารมณ์กับความแตกต่างระหว่างเพศและชนชั้น	22
5.5 พื้นฐานอารมณ์กับพฤติกรรมการโต้ตอบระหว่างมารดาและ ทารก.....	24
5.6 พื้นฐานอารมณ์กับองค์ประกอบทางพันธุกรรม	25
5.7 พื้นฐานอารมณ์กับความคงที่	26
5.8 พื้นฐานอารมณ์กับสิ่งแวดล้อม	27

	หน้า
5.9 พื้นฐานอารมณ์กับพัฒนาการของเด็ก	28
6. การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การโต้ตอบระหว่างมารดาและทารก	30
6.1 พฤติกรรม การโต้ตอบระหว่างมารดาและทารกกับความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรม	31
6.2 พฤติกรรม การโต้ตอบระหว่างมารดาและทารกกับ พัฒนาการ	32
7. องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม	33
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	37
สมมติฐานการวิจัย	37
คำจำกัดความในการวิจัย	37
ขอบเขตการวิจัย	39
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	39
2. วิธีดำเนินการวิจัย	41
กลุ่มตัวอย่าง	41
การออกแบบงานวิจัย	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4. การอภิปรายผลการวิจัย	67
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	79
รายการอ้างอิง	83
ภาคผนวก	89
ภาคผนวก ก. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	90
ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	92
ประวัติผู้เขียน	101

สารบัญตาราง

ณ

หน้า

ตารางที่

1	แสดงแบบการวิจัย	43
2	ตารางวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพื้นฐานอารมณ์ของทารกจากการศึกษาครั้งนี้ และการศึกษาของพริยา ธรรมชาติสุทธิกุล	46
3	คะแนนมาตรฐานในการจำแนกพื้นฐานอารมณ์ของทารก.....	47
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยด้านมารดา และปัจจัยด้านบุตร	61
5	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนพัฒนาการของทารก คะแนนพฤติกรรมมารดาที่ตอบของมารดาที่มีต่อทารก และคะแนนพฤติกรรมมารดาที่ตอบของทารกที่มีต่อมารดา	62
6	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของพื้นฐานอารมณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับคะแนนพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของทารก	63
7	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของพื้นฐานอารมณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับคะแนนพฤติกรรมมารดาที่ตอบของมารดาที่มีต่อทารก	64
8	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของพื้นฐานอารมณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับคะแนนพฤติกรรมมารดาที่ตอบของทารกที่มีต่อมารดา	65
9	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนพัฒนาการของทารกกับคะแนนพฤติกรรมมารดาที่ตอบของมารดาที่มีต่อทารก และคะแนนพฤติกรรมมารดาที่ตอบของทารกที่มีต่อมารดา	66